

ĐỀ CƯƠNG TUYÊN TRUYỀN

Kỷ niệm 70 năm ngày Truyền thống Lực lượng Thanh niên xung phong
15/7/1950 – 15/7/2020

I. NHỮNG CHẶNG ĐƯỜNG LỊCH SỬ VỀ VANG CỦA LỰC LƯỢNG THANH NIÊN XUNG PHONG

1. Sự ra đời và trưởng thành trong kháng chiến chống Pháp (1950 – 1954).

Với tầm nhìn chiến lược về vai trò của thanh niên trong sự nghiệp cách mạng, cách đây 70 năm, ngày 15/7/1950, Bác Hồ đã giao nhiệm vụ cho Đoàn Thanh niên cứu quốc Việt Nam tổ chức một đội thanh niên tập trung dài ngày phục vụ chiến dịch lấy tên là: *"Đội Thanh niên xung phong công tác"* cho phù hợp với đặc điểm của thanh niên là luôn hăng hái xung phong đi đầu trong mọi nhiệm vụ. Quyết định lịch sử ấy đã khai sinh ra Đội Thanh niên xung phong (TNXP) công tác Trung ương đầu tiên tại Núi Hồng, xã Yên Lãng, huyện Đại Từ, tỉnh Thái Nguyên, gồm 03 Liên phân đội với 225 cán bộ, đội viên do đồng chí Vương Bích Vương - ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đoàn làm Đội trưởng. Đầu tháng 8-1950, Đội TNXP công tác Trung ương xuất quân phục vụ Chiến dịch Biên giới, đã lập công xuất sắc, được Bác Hồ gửi thư khen, được Đại tướng Tổng Tư lệnh Võ Nguyên Giáp tuyên dương: *"Đội TNXP công tác đã nêu cao tinh thần tích cực xung phong, triệt để tuân theo kỷ luật chiến trường, tổ chức chặt chẽ, gương mẫu trong mọi nhiệm vụ..."*

Ngày 20-3-1951, Bác Hồ đến thăm đơn vị Liên phân đội 312 làm nhiệm vụ tại cầu Nà Cù, thôn Nà Cù, xã Cẩm Giàng, huyện Bạch Thông, tỉnh Bắc Cạn và đọc tặng 4 câu thơ:

"Không có việc gì khó
Chỉ sợ lòng không bền
Đào núi và lấp biển
Quyết chí ắt làm nên"

4 câu thơ là lời giáo huấn, là phương hướng tư tưởng và hành động cho lực lượng TNXP và thế hệ trẻ Việt Nam.

Từ kinh nghiệm hoạt động của Đội TNXP công tác Trung ương, Trung ương Đoàn đã thống nhất với Tổng Cục cung cấp tăng cường phát triển các Đội TNXP ở các địa phương để phục vụ kháng chiến. Chỉ trong một thời gian ngắn ở các địa phương đã tổ chức các Đội TNXP công tác ở khu, tỉnh, thành, huyện, xã phục vụ công tác kháng chiến ở địa phương.

Đội TNXP công tác Trung ương gồm 20 Liên phân đội với gần 3.000 cán

bộ, đội viên (đến tháng 2/1953) đã phối hợp với các đơn vị TNXP địa phương hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ phục vụ chiến đấu trong các chiến dịch: Biên giới (Thu Đông 1950); Trần Hưng Đạo - Trưng du (Đông Xuân 1950 - 1951), Hoàng Hoa Thám - Đông Bắc (Mùa Xuân 1951), Quang Trung - Hà Nam Ninh (Xuân Hè 1951) Hòa Bình (tháng 10 - 12/1951), Tây Bắc (Thu Đông 1952), Thượng Lào (1 - 6/1953).

Bước vào Đông Xuân 1953-1954, cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp chuyển sang giai đoạn mới. Thực hiện tư tưởng chỉ đạo của Bác Hồ "Kháng chiến càng tiến tới, công việc ngày càng nhiều, chúng ta cần củng cố và phát triển Đội TNXP để đảm bảo thêm công việc kháng chiến và đào tạo cán bộ sau này". Ngày 26-3-1953, Đội TNXP kiểu mẫu được thành lập để cùng Đội TNXP công tác Trung ương thực hiện nhiệm vụ trên. Sau khi hoàn thành nhiệm vụ, cuối tháng 12-1953, hai Đội TNXP công tác Trung ương và Đội TNXP kiểu mẫu hợp nhất, thành lập Đoàn TNXP Trung ương (Đoàn XP), do đồng chí Vũ Kỳ - thư ký của Bác làm Đoàn trưởng. Đoàn XP được biên chế thành 04 Đội 34, 36, 38 và 40 với trên 10.000 cán bộ, đội viên. Đến 3/1954 Đoàn XP bổ sung thêm lực lượng, biên chế thành 05 Đội: 34, 36, 38, 40, 42 với trên 18.000 cán bộ, đội viên. Ở Liên khu V hàng vạn thanh niên các tỉnh đồng bằng ven biển đã hăng hái tham gia nhập TNXP, Tổng đội TNXP 204 được thành lập gồm hơn 4.000 cán bộ đội viên đã tham gia phục vụ Chiến dịch Bắc Tây Nguyên và sát cánh cùng bộ đội giải phóng thị xã Kon Tum.

Ngày 6 -12 - 1953, Bộ Chính trị quyết định mở Chiến dịch Điện Biên Phủ, Đoàn TNXP Trung ương được giao nhiệm vụ tập trung toàn lực lượng phục vụ Chiến dịch: Đội 36 (2.500 cán bộ, hội viên) làm nhiệm vụ phục vụ các cơ quan Trung ương ở ATK; Đội 38 và 42 làm nhiệm vụ cơ động phục vụ chiến dịch trên địa bàn chiến khu Việt Bắc và Chiến dịch khi có yêu cầu; Đội 34 và 40, với trên 16.000 cán bộ, làm nhiệm vụ vận tải lương thực, vũ khí, đảm bảo giao thông thông suốt các tuyến đường 6, 41; trên các tọa độ lửa như: Đèo Pha Đin, Ngã ba Cò Nòi, Cầu Tà Vài,... Lực lượng TNXP đã mở hàng chục km đường, vận chuyển hàng ngàn tấn quân trang, cứu được nhiều xe đạn pháo khi bị máy bay địch vây đánh, rả phá trên 1.000 quả bom mìn, cứu thương và vận chuyển hàng trăm thương binh, bộ đội hy sinh trên chiến trường; khi chiến dịch diễn ra quyết liệt đã có 8.000 TNXP chuyển sang bổ sung cho quân đội; tại mặt trận Điện Biên Phủ đã có trên 100 cán bộ, chiến sĩ TNXP anh dũng hy sinh. Vượt qua nhiều gian lao, thử thách, Đoàn XP đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ, góp phần bảo vệ an toàn các cơ quan đầu não Trung ương, tham gia xây dựng các tuyến đường huyết mạch và vận chuyển hàng hóa phục vụ chiến đấu và đã có trên 100 cán bộ, đội viên anh dũng hy sinh. Kết thúc chiến dịch Điện Biên Phủ, Lực lượng TNXP đã được Bác Hồ tặng cờ thi đua mang dòng chữ "Dũng cảm, lập công suất sắc"; được Đảng và Nhà nước tặng thưởng Huân chương Kháng chiến hạng Nhất, 60 Huân chương các loại cho các tập thể và cá nhân, hàng nghìn cán bộ đội viên được tặng bằng khen và giấy khen của các ngành các cấp. Lực lượng TNXP tham gia chiến dịch Điện Biên Phủ (năm 2009) và 4 cá nhân (năm 2014) được Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ

trang nhân dân.

Tổng đội TNXP 204 Liên khu 5 đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ phục vụ chiến đấu và trực tiếp chiến đấu trên chiến trường đường 19, Chiến dịch An Khê, Chiến dịch Bắc Tây Nguyên, đã có 50 cán bộ, đội viên anh dũng hy sinh; 2 chi đội, 23 chiến sĩ lập công xuất sắc được Bộ tư lệnh mặt trận phong tặng danh hiệu Chiến sĩ thi đua và Huân chương Chiến công.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, đã có gần 5 vạn cán bộ, đội viên TNXP hoạt động ngày đêm, sát cánh cùng các đơn vị Lực lượng vũ trang, giao thông vận tải, dân công, đồng bào các dân tộc Việt Bắc và Tây Bắc hoàn thành xuất sắc các nhiệm vụ quan trọng: Phục vụ chiến đấu, tham gia chiến đấu, mở đường, đảm bảo giao thông, rà phá bom mìn, vận chuyển và chăm sóc thương bệnh binh, mai táng liệt sĩ,... góp phần làm nên chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ. Đã có gần 200 cán bộ, đội viên anh dũng hy sinh; nhiều tập thể, cá nhân TNXP đạt thành tích tiêu biểu xuất sắc được khen thưởng, trong đó có: 320 chiến sĩ thi đua cấp đơn vị, 25 chiến sĩ thi đua và 4 đơn vị khá nhất toàn Đoàn TNXP, được Nhà nước tặng thưởng 3 Huân chương Kháng chiến hạng Hai, 2 Huân chương Kháng chiến hạng Ba, 10 Huân chương Lao động hạng Ba, 25 Bằng khen và 6 cờ thi đua khá nhất của Trung ương Đoàn, Bộ Giao thông công chính tặng cờ "Thi đua khá nhất". Có 01 tập thể và 04 cá nhân Được Đảng, Nhà nước phong tặng Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân.

2. Thanh niên xung phong kháng chiến chống Mỹ (1965 - 1975)

Khi đế quốc Mỹ mở rộng cuộc chiến tranh xâm lược nước ta, tiến hành "chiến tranh cục bộ" ở miền Nam, "leo thang" đánh phá miền Bắc, cả nước sục sôi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Thực hiện chỉ thị của Thủ tướng Chính phủ về tổ chức Lực lượng thanh niên xung phong chống Mỹ cứu nước, từ phong trào "Ba sẵn sàng" và "Năm xung phong" của Đoàn thanh niên lao động Việt Nam, đã có trên 28 vạn nam nữ thanh niên tình nguyện tham gia Lực lượng thanh niên xung phong chống Mỹ cứu nước, tiếp bước cha anh lên đường với quyết tâm "Xẻ dọc Trường Sơn đi cứu nước", "Tất cả để đánh thắng giặc Mỹ xâm lược".

- Ở Miền Bắc và trên mặt trận đường Trường Sơn, với tinh thần "Ba sẵn sàng", Lực lượng TNXP chống Mỹ cứu nước tập trung với trên 14 vạn cán bộ chiến sĩ, đã có mặt trên khắp mọi tuyến đường ra trận, hàng hải chiến đấu, lao động sáng tạo, học tập, rèn luyện, sẵn sàng hy sinh anh dũng hoàn thành xuất sắc các nhiệm vụ: mở đường chiến lược; vận chuyển quân trang; trực chiến, chốt giữ những trọng điểm địch đánh phá ác liệt, san lấp hố bom, sửa chữa cầu đường, tháo gỡ bom mìn, hướng dẫn xe đi và chiến đấu đảm bảo mạch máu giao thông thông suốt trong mọi tình huống, góp phần quan trọng đánh thắng cuộc chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ, giải phóng miền Nam thống nhất đất nước.

Thực hiện Chỉ thị số 71/TTg-CN ngày 21/6/1965 của Thủ tướng Chính phủ, về việc thành lập các Đội TNXP chống Mỹ cứu nước tập trung để làm nhiệm vụ. Ngay sau khi Chỉ thị, đã có 14 vạn nam, nữ, cán bộ, đội viên TNXP gia nhập 170 Đội và 50 Đại đội thực hiện nhiệm vụ "xẻ dọc Trường Sơn đi cứu

nước", "Tất cả để đánh thắng giặc Mỹ xâm lược". Chiến tranh càng ác liệt, lực lượng TNXP ngày càng đông. Từ 1965-1975 đã có 24 tỉnh, thành phố và các địa phương huy động 271.000 cán bộ, chiến sỹ TNXP trên khắp các chiến trường để phục vụ chiến đấu, tham gia chiến đấu, tháo gỡ bom mìn, cáng tải thương binh, từ sỹ, vận chuyển vũ khí, đạn dược, hậu cần. Đặc biệt là mở đường chiến lược, đảm bảo giao thông, phục vụ cho việc vận tải hậu cần cho chiến trường Miền Nam, đánh thắng chiến tranh ngăn chặn của Đế quốc Mỹ.

22 vạn cán bộ chiến sỹ TNXP của Bộ GTVT, Bộ Quốc phòng, Bộ Lâm nghiệp và các địa phương đã có mặt trên các chiến trường để giữ vững mạch máu giao thông. TNXP Ban 67 đã cùng với bộ đội Trường Sơn, Đoàn 559 mở đường Trường Sơn lịch sử, phục vụ cho các chiến dịch vận tải, đảm bảo cho sự thắng lợi của chiến trường Miền Nam, dẫn đến thắng lợi hoàn toàn mùa xuân năm 1975.

Ở đường Trường Sơn, chúng ta đã huy động 46.000 TNXP làm nhiệm vụ ở tất cả 5 tuyến trục dọc, 21 tuyến trục ngang, điển hình là các tuyến 12, 15A, 15B, đường 20 quyết thắng, đường 10, đường Đông Trường Sơn, Tây Trường Sơn... Các trọng điểm như Đồng Lộc, Khe Ve, Bãi Dinh, Cổng Trời-Mụ Dạ, 050, Đèo Đá Đẽo, phà Xuân Sơn, Long Đại, Quán Hâu và hàng 100 trọng điểm khác. Tại đường 20 quyết thắng các trọng điểm như cua chữ A, ngầm Ta Lê, Đèo Phu La Nic... trận chiến 350 ngày đêm đánh phá, địch đã đánh 969 trận B52 rải thảm, 2.000 trận máy bay ném bom cường kích với 300.000 quả bom các loại, nhưng vẫn không khuất phục được chúng ta.

Trong 10 năm, TNXP chống Mỹ cứu nước tập trung đã mở 102 con đường chiến lược với tổng chiều dài 4.130km; vận chuyển trên 10 vạn tấn vũ khí, đạn, lương thực; thực chiến chốt giữ gần 3.000 trọng điểm chiến lược giao thông quan trọng địch thường xuyên đánh phá ác liệt, san lấp hàng vạn hố bom, phá gỡ trên 10.000 bom địch các loại, bắn rơi 15 máy bay Mỹ, bắt sống 13 phi công Mỹ và gần 1.000 tên địch, phá hỏng 20 xe tăng, xe bọc thép, phục vụ gần 1.000 trận đánh,...bổ sung sang quân đội 16.000 người, 15.000 người được kết nạp vào Đảng khi làm nhiệm vụ, có 52 Dũng sĩ diệt Mỹ, 1.432 Dũng sĩ quyết thắng trên các chiến trường.

Với những thành tích xuất sắc trên, Lực lượng TNXP chống Mỹ cứu nước đã được Nhà nước tặng thưởng Huân chương Độc lập hạng Nhất, 372 Huân chương, Huy chương các loại và hàng ngàn Bằng khen, Giấy khen cho các tập thể và cán bộ, đội viên TNXP có thành tích xuất sắc; trong 10 năm đã có trên 2.000 chiến sỹ TNXP anh dũng hy sinh và gần 5.000 chiến sỹ TNXP bị thương trong chiến đấu và lao động.

- *Trên mặt trận chiến trường Miền Nam*, với tinh thần "Năm xung phong". Tổng đội TNXP giải phóng miền Nam đã anh dũng kiên cường cùng bộ đội trên các chiến trường tham gia chiến đấu, phục vụ chiến đấu, vận tải vũ khí, đạn dược, lương thực, vận chuyển thương binh, rà phá bom mìn. Ngày 20/4/1965 đơn vị TNXP giải phóng đầu tiên được thành lập. Bước đầu có 108 cán bộ, đội viên, sau phát triển lên gần 5.000 người, phục vụ các Sư đoàn bộ đội

chủ lực và hậu cần cho Miền Đông Nam Bộ, đồng thời thành lập đơn vị TNXP tập trung với gần 5.000 người, phục vụ bộ đội ở Khu, tỉnh; nhiều nơi phát triển TNXP huyện, xã thành "Thanh niên xung phong cơ sở". Dần dần lực lượng hùng hậu lên đến 4,5 vạn nam, nữ, cán bộ, đội viên tham gia phục vụ các chiến trường. TNXP đã kê vai sát cánh cùng bộ đội trên các địa bàn trọng điểm ác liệt như: Miền Đông Nam Bộ, Miền Tây Nam Bộ, Tây Ninh, đường 1C; chiến dịch Phước Long, Sông Bé; Núi Thành (Quảng Nam), chiến dịch Quảng Đà, Liên Khu V. Riêng tuyến đường 1C suốt trong 9 năm, Liên đội 1 đã gan dạ, dũng cảm chiến đấu vượt qua bom đạn dè dặt vận chuyển 10.000 tấn quân trang, vũ khí; tiếp nhận về Đất Mũi 1 vạn quân; phối hợp với quân chủ lực bắn rơi hàng 100 máy bay, diệt 50 xe tăng địch, diệt hàng ngàn tên Mỹ, ngụy; giữ vững huyết mạch từ Quân khu 9 về Trung ương cục Miền Nam.

Lực lượng TNXP giải phóng miền Nam đã phục vụ 641 trận đánh, trực tiếp chiến đấu trên 40 trận, bắt sống 856 tên địch, trong đó 286 lính Mỹ, bắn rơi 5 máy bay Mỹ, phá hỏng 20 xe tăng; làm và sửa chữa 29km đường ô tô, 185km đường xe thô 125m cầu, đào 1135 km hầm hào, xây dựng 08 bệnh viện và 272 kho quân dụng; vận chuyển 23.117 tấn hàng, 9.538 thương binh và đưa 18.000 lượt bộ đội qua sông; chăm sóc nuôi dưỡng 2.077 thương binh,.....cung cấp cho lực lượng vũ trang 550 cán bộ chiến sĩ và các cơ quan Trung ương cục 160 người

Với những thành tích xuất sắc đó, Lực lượng TNXP giải phóng miền Nam (tập thể và cá nhân) từ 1965 đến 1970 đã được tặng thưởng 01 Huân chương Thành đồng hạng Nhất, 03 Huân chương Thành đồng hạng Ba, 01 Huân chương Quân công hạng Ba, 10 Huân chương Giải phóng hạng Nhất, 50 Huân chương Giải phóng hạng Hai, 117 Huân chương Giải phóng hạng Ba, 26 Huân chương Chiến công giải phóng hạng Ba, 152 Huy chương Giải phóng hạng Nhất, 207 Huy chương Giải phóng hạng Hai, 54 dũng sĩ các loại, hàng ngàn bằng khen, giấy khen. Nhà nước đã phong tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân cho Lực lượng TNXP giải phóng miền Nam (năm 2009) và chiến sĩ TNXP Đoàn Thị Liên (năm 2000).

Lực lượng Thanh niên xung phong chống Mỹ cứu nước đã nêu cao chủ nghĩa anh hùng cách mạng, phát huy truyền thống của các thế hệ Thanh niên xung phong đi trước lập nhiều chiến công xuất sắc, góp phần quan trọng vào sự nghiệp giải phóng miền Nam thống nhất đất nước. Trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước, đã có 37 tập thể và 36 cá nhân Thanh niên xung phong được Đảng, Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng và hàng vạn tập thể, cá nhân được tặng các danh hiệu thi đua cao quý khác. Sau khi kết thúc chiến tranh có 30.000 cán bộ chiến sĩ được chuyển sang công tác, học tập, làm việc ở các ngành, địa phương, nhiều người đã trở thành cán bộ khoa học, cán bộ cao cấp của Đảng, Nhà nước góp phần đáng kể vào sự nghiệp xây dựng đất nước.

3. Thanh niên xung phong tham gia chiến tranh biên giới bảo vệ Tổ quốc và làm nhiệm vụ quốc tế (1975 - 1988)

Sau khi giải phóng Miền Nam thống nhất Tổ quốc, Lực lượng thanh niên

xung phong chuyển sang thực hiện nhiệm vụ khắc phục hậu quả chiến tranh, xây dựng phát triển kinh tế. Nhưng tháng 5 năm 1975, nhà cầm quyền Pôn-pốt Campuchia phát động cuộc chiến tranh xâm lược biên giới Tây Nam và vào tháng 02 năm 1979 nhà cầm quyền Trung Quốc xua quân đánh chiếm các tỉnh biên giới phía Bắc của Tô quốc, chúng đốt phá làng mạc, phổ phương, giết hại già man dân thường vô tội, đất nước chưa lành vết thương chiến tranh, quân dân ta lại bước vào cuộc chiến cam go ác liệt kéo dài. Trên 5 vạn nam nữ TNXP cả nước đã tiếp bước cha anh lên đường phục vụ cuộc chiến tranh bảo vệ biên cương Tô quốc. Trong đã có gần 13 ngàn TNXP tham gia phục vụ cuộc chiến tranh bảo vệ biên giới Tây Nam và làm nhiệm vụ quốc tế ở Campuchia (5/1975 - 8/1988) và trên 36 ngàn TNXP phục vụ cuộc chiến tranh bảo vệ biên giới phía Bắc (2/1979 - 12/1988).

Lực lượng TNXP tham gia chiến tranh bảo vệ Tô quốc và làm nhiệm vụ quốc tế đã hoàn thành xuất sắc các nhiệm vụ: phục vụ chiến đấu và tham gia chiến đấu trên các chiến trường; xây dựng và củng cố chính quyền, các đoàn thể quần chúng; xây dựng phòng tuyến phòng thủ; lao động sản xuất và bảo vệ, xây dựng cơ sở hạ tầng kinh tế - xã hội, giúp nhân dân ổn định sản xuất, cuộc sống, giữ gìn trật tự, an ninh xã hội các địa phương trên địa bàn biên giới và nước Campuchia, điển hình là:

Lực lượng TNXP thành phố Hồ Chí Minh, đã huy động trên 10.000 lượt TNXP tham gia phục vụ chiến đấu và chiến đấu trên các phòng tuyến, vừa làm nhiệm vụ hậu cần, công binh, tái thương vừa trực tiếp chiến đấu chống địch bao vây, phục kích. Trong đó, lực lượng thường trực luôn có mặt từ 3.000 đến 5.000 cán bộ đội viên tham gia đánh địch 96 trận; diệt 1.200 tên; bắt sống 208 tên; truy kích 159 lần; phá hủy 01 súng cối 60ly, 01 súng B40; thu 258 súng, 232 đạn B40, cối 60 ly và B41, 3 máy truyền tin và nhiều tài liệu quan trọng khác; các đơn vị thanh niên xung phong đã tham gia bốc xếp trên 01 triệu tấn hàng hóa; đào đắp 10.000m³ đất đá xây dựng các tuyến đường giao thông dài 521km; phát quang 340.000m² rừng mở đường hành quân bộ; sửa chữa 1.283 km đường; bắc 86 cầu; làm 20 ngầm, 14 cống, 3 bến phà; bốc dỡ, vận chuyển trên 260.000 tấn hàng quân sự, chuyển hơn 2.700 thương binh, hiến 6.200 cc máu cứu đồng đội và nhân dân. Thanh niên xung phong đã phối hợp với các đơn vị bộ đội giúp chính quyền Campuchia xây dựng mới và sửa chữa 18 trường học, dọn dẹp vệ sinh, giữ vững an ninh trật tự 42 thành phố, thị trấn, 140 phum sóc; xây dựng và sửa chữa 512 km đường bộ, giúp đỡ 25.000 người dân Campuchia ổn định nơi ở, phát triển sản xuất; tổ chức học tập, cải tạo cho hàng nghìn binh lính quân Pôn-pốt¹. Trên chiến trường ác liệt chống quân Pôn-pốt, đã có 24 TNXP anh dũng hy sinh và hàng trăm cán bộ, đội viên thanh niên xung phong đã hiến dâng một phần thân thể của mình cho sự nghiệp đấu tranh bảo vệ biên giới Tây Nam của Tô quốc và làm nhiệm vụ quốc tế cao cả, giúp chính quyền và nhân dân Campuchia lật đổ chế độ Pôn-pốt, hồi sinh đất nước.

¹ Nguồn: Đề cương tuyên truyền 40 năm Lực lượng thanh niên xung phong Thành phố Hồ Chí Minh tham gia phục vụ chiến đấu và chiến đấu trên chiến trường biên giới Tây Nam (6/1978 - 6/2018).

4. Thanh niên xung phong tham gia xây dựng XHCN và phát triển kinh tế - xã hội.

4.1. Thanh niên xung phong tham gia khắc phục hậu quả chiến tranh, khôi phục kinh tế, xây dựng XHCN miền Bắc 1955 - 1964.

Ngay sau cuộc kháng chiến chống Pháp thắng lợi, thực hiện sự chỉ đạo của Bác Hồ, Đảng, Nhà nước và Đoàn thanh niên, Lực lượng Thanh niên xung phong được tổ chức lại, chuyển sang làm nhiệm vụ mới. Gần 10 vạn cán bộ, đội viên Thanh niên xung phong (TNXP chống Pháp và TNXP xây dựng CNXH) đã có mặt ở những nơi khó khăn gian khổ nhất, lao động quên mình trong công cuộc hàn gắn vết thương chiến tranh, khôi phục phát triển kinh tế và thi đua tình nguyện hoàn thành vượt mức kế hoạch trong lao động sản xuất, công tác và học tập, cùng tuổi trẻ cả nước xây dựng hàng trăm công trình kinh tế - xã hội:

Trong giai đoạn 1954 - 1957, Lực lượng TNXP chống Pháp (Các Đội TNXP 34, 36, 38, 40, 42, 48, 56 thuộc Đoàn TNXP Trung ương và các đơn vị TNXP địa phương) được Đảng, Bác Hồ, Chính phủ giao nhiệm vụ thu dọn chiến trường; mở đường chiến lược Lai Châu - Ma Lò Thành (biên giới Việt - Trung) và khai thông mở đòng Năm Na; tiếp quản Thủ đô Hà Nội và thành phố Hải Phòng; khôi phục các tuyến đường sắt Hà Nội - Mục Nam Quan, Hà Nội - Lào Cai, Hà Nội - Nam Định - Thanh Hóa; tham gia xây dựng các công trình công nghiệp: Nhà máy Chế Phú Thọ, Gõ Cầu Đổng, Diêm Thông nhất, Cả hộp Hải Phòng, Supe photphat Lâm Thao; Đường Đồng Đăng (Lạng Sơn) - Gia Bảy (Thái Nguyên)...

Bước vào giai đoạn xây dựng CNXH ở miền Bắc 1958 - 1964, Đoàn Thanh niên tiếp tục thành lập các Đội TNXP xây dựng XHCN đảm nhận xây dựng các công trình kinh tế lấy tên là Công trình thanh niên như: xây dựng Nhà máy Cơ khí trung quy mô; lò cao Khu Gang thép Thái Nguyên; Thụ điện Thác Bả; các tuyến đường sắt: Đông Anh - Thái Nguyên, Thanh Hóa - Vinh; mở các tuyến đường giao thông: 12B Hòa Bình, Hà Giang - Đồng Văn (Đường hạnh phúc); Đường 426B; Công trình Đại thủy nông Nậm Rôm Điện Biên ...

Lực lượng TNXP tham gia khắc phục hậu quả chiến tranh, khôi phục phát triển kinh tế và xây dựng XHCN giai đoạn 1955 - 1964, đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao, góp phần kiến thiết, xây dựng các công trình cơ sở vật chất kỹ thuật quan trọng của CNXH Miền Bắc, làm nên một hậu phương lớn vững chắc đảm bảo sức người, sức của phục vụ cho công cuộc kháng chiến chống Mỹ thông nhất đất nước. Đã có 87 cán bộ, đội viên TNXP hy sinh trên các công trường mở đường: Lai Châu - Ma Lò Thành (67 người), Hà Giang - Đồng Văn (14 người), Đường sắt Hà Nội - Mục Nam Quan (6 người). Đảng, Nhà nước đã phong tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân cho Lực lượng TNXP xây dựng "Đường hạnh phúc Hà Giang" và Công trình đại thủy nông Nậm Rôm Điện Biên; Huân chương Lao động hạng Nhì cho Lực lượng TNXP Công trường 12B Hòa Bình; nhiều tập thể, cá nhân đã được Chính phủ, các ngành và Trung ương Đoàn khen thưởng.

3.2. Thanh niên xung phong tham gia phát triển kinh tế - xã hội, bảo vệ Tổ quốc và làm nhiệm vụ quốc tế (từ 1976 đến nay):

Đại thắng mùa xuân năm 1975 mở ra một trang sử mới, Tổ quốc Việt Nam hoàn toàn độc lập thống nhất, cả nước bước vào công cuộc xây dựng lại đất nước "Đàng hoàng hơn, to đẹp hơn" như lời dạy của Bác Hồ kính yêu. Tiếp tục phát huy truyền thống vẻ vang trong kháng chiến, thi đua thực hiện phong trào "Ba xung kích làm chủ tập thể" "Thanh niên lập nghiệp, tuổi trẻ giữ nước", "5 xung kích, 4 đồng hành", "Thanh niên tình nguyện, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc", "Tuổi trẻ sáng tạo", "Tuổi trẻ xung kích bảo vệ Tổ quốc" của Đoàn TNCS Hồ Chí Minh. Lực lượng TNXP các tỉnh, thành phố Miền Nam, Đông Nam bộ, Miền Trung, Tây Nguyên và Miền Bắc, với trên 20 vạn Thanh niên xung phong tình nguyện lên đường có mặt trên những tuyến đầu gian khổ nhất, những nơi hoang tàn đổ nát do chiến tranh phá hoại và các vùng đặc biệt khó khăn, biên giới, hải đảo thực hiện các nhiệm vụ khắc phục hậu quả sau chiến tranh, rà phá bom mìn, làm sạch môi trường, khai hoang, phục hóa, làm hồ thủy điện, thủy lợi, phát triển giao thông, sắp xếp ổn định dân cư gắn với việc giáo dục, dạy nghề và giải quyết việc làm cho thanh niên và các đối tượng khác; làm nhiệm vụ công ích, giải quyết những vấn đề cấp bách khó khăn tham gia thực hiện các chương trình phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ an ninh quốc phòng xây dựng đất nước.

Trong thời kỳ đổi mới (1986 đến nay), đất nước bước vào thời kỳ hội nhập, mở ra nhiều cơ hội và thách thức mới cho các thế hệ thanh niên không ngừng học tập, lao động sáng tạo, đóng góp tích cực vào sự nghiệp xây dựng, phát triển kinh tế xã hội và bảo vệ Tổ quốc. Cùng với sự phát triển ngày càng lớn mạnh của đất nước, bên cạnh đó còn nhiều địa phương, đặc biệt là khu vực miền núi, biên giới hải đảo, vùng sâu vùng xa có điều kiện kinh tế xã hội khó khăn; tốc độ đô thị hóa còn xuất hiện những hệ lụy tác động ảnh hưởng xấu đến xã hội, tình trạng ô nhiễm môi trường, trật tự đô thị và các tai tệ nạn là nỗi bức xúc của nhiều địa phương. Tổ chức Thanh niên xung phong tại các địa phương tiếp tục được củng cố, chuyển đổi các mô hình hoạt động cho phù hợp với giai đoạn lịch sử để ngày càng phát huy tính chủ động, sáng tạo, vượt khó, đóng góp tích cực công sức, trí tuệ xây dựng và phát triển các mô hình kinh tế gắn với an ninh quốc phòng, tạo mô hình điểm để người dân và thanh niên tại các địa phương được tham gia, học tập kinh nghiệm và làm theo. Giai đoạn này TNXP có hơn 15 vạn lao động, trong số đó có nhiều người được đào tạo bài bản, có bản lĩnh chính trị vững vàng, có phẩm chất đạo đức tốt. Các cán bộ, đội viên TNXP này đang là lực lượng xung kích thực hiện những nhiệm vụ chính trị khó khăn của các địa phương, xây dựng những mô hình phát triển kinh tế - xã hội có hiệu quả, góp phần khẳng định vai trò của Đoàn thanh niên tham gia phát triển kinh tế - xã hội như: Chương trình xóa đói giảm nghèo, Chương trình xây dựng nông thôn mới, Chương trình giải quyết việc làm, Chương trình phát triển thủy sản, Chương trình trồng mới 5 triệu ha rừng, Chương trình biển đông - hải đảo, v.v.. Lực lượng TNXP tham gia phát triển kinh tế - xã hội ngày càng phát triển mở rộng và hoạt động có hiệu quả ở các tỉnh thuộc vùng khó khăn. Điển hình là:

Lực lượng TNXP Trung ương: Trong gần 20 năm qua, dưới sự chỉ đạo của Ban Bí thư Trung ương Đoàn, Ban chỉ huy Lực lượng TNXP Trung ương đã triển khai thực hiện 31 dự án xây dựng Làng thanh niên lập nghiệp và Khu kinh tế TNXP (ở dọc đường Hồ Chí Minh, biên giới phía Bắc, miền Trung, Tây nguyên và vùng đặc biệt khó khăn), 99 dự án phát triển thủy sản ở các xã nghèo ven biển; 3 Đề án xây dựng 1.365 cầu nông thôn tại các xã đặc biệt khó khăn thuộc 41 tỉnh Đồng bằng Sông Cửu Long, miền núi phía Bắc, miền Trung, Tây Nguyên, góp phần thúc đẩy công cuộc xóa đói, giảm nghèo ở các xã đặc biệt khó khăn; 06 dự án Đào thanh niên tại đảo Bạch Long Vĩ (Hải Phòng) và Côn Cò (Quảng Trị), Đảo Trần (Quảng Ninh), Cù Lao Xanh (Bình Định), Hòn Chuối (Cà Mau) và Thổ Chu (Kiên Giang). Các dự án do Lực lượng TNXP Trung ương đảm nhận được triển khai thực hiện có hiệu quả, góp phần quan trọng trong công cuộc xóa đói giảm nghèo, xây dựng nông thôn mới, tạo động lực cho phát triển kinh tế ở những vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo. Đã có nhiều tập thể cá nhân được Thủ tướng Chính phủ tặng Bằng khen.

Lực lượng Thanh niên xung phong thành phố Hồ Chí Minh: Trên 44 năm xây dựng và trưởng thành, hiện nay, Lực lượng TNXP Thành phố đang quản lý 8 phòng nghiệp vụ và tương đương, 5 đơn vị sự nghiệp, 1 Công ty TNHH một thành viên. Ngoài ra, còn góp vốn và tham gia quản lý điều hành 2 Công ty cổ phần... Các đơn vị trực thuộc Lực lượng TNXP Thành phố gồm: Trường Giáo dục đào tạo và Giải quyết việc làm số 1 tại Tuy Đức, tỉnh Đắk Nông; Trường Giáo dục đào tạo và Giải quyết việc làm số 2 đóng tại Lâm Hà, tỉnh Lâm Đồng; Trường Giáo dục đào tạo và Giải quyết việc làm số 3 đóng tại xã huyện Phú Giáo, tỉnh Bình Dương; Cơ sở xã hội Nhị Xuân đóng tại huyện Hóc Môn; Trung Tâm Giáo dục thường xuyên TNXP đóng tại xã Xuân Thới Sơn, huyện Hóc Môn; Công ty TNHH một thành viên Dịch vụ công. Lực lượng TNXP thành phố Hồ Chí Minh đã 2 lần được phong tặng danh hiệu "Anh hùng Lao Động"; 5 Huân chương độc lập hạng Nhất, Nhì, Ba; 12 Huân chương Lao động hạng Hai; 81 Huân chương Lao động hạng Ba; 3 Chiến sĩ thi đua toàn quốc; 285 Bằng khen của Hội đồng Bộ trưởng, Thủ tướng Chính phủ; 26 Huân chương Chiến công hạng Nhất, Nhì, Ba; 96 Huy hiệu Dũng sĩ giữ nước; 112 Huy chương của Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản; 21 Huy chương của Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam; 3 Cờ Thi đua của Chính phủ; 91 Cờ thi đua xuất sắc của Thành phố; 6 Cờ Thi đua của Thành Đoàn... cho các tập thể, các nhân trong lực lượng do đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ phục vụ chiến đấu, chiến đấu bảo vệ biên giới Tây Nam; nhiệm vụ cải tạo xây dựng thành phố sau chiến tranh, công tác giáo dục thanh thiếu niên chậm tiến, cải nghiệp ma túy cho thanh niên, hoạt động công ích, dạy nghề giải quyết việc làm cho người lao động và phát triển sản xuất kinh doanh góp phần quan trọng hoàn thành nhiệm vụ chính trị của thành phố.

Lực lượng TNXP xây dựng kinh tế Nghệ An: Từ Tổng đội TNXP xây dựng kinh tế thành lập năm 1986, đến nay tỉnh Nghệ An đã có 10 Tổng đội TNXP xây dựng kinh tế và 01 Trung tâm Giáo dục dạy nghề và giải quyết việc làm thanh niên. Lực lượng TNXP xây dựng kinh tế Nghệ An do Tỉnh đoàn Nghệ

An quản lý chỉ đạo có nhiệm vụ xung kích xây dựng mô hình phát triển kinh tế - xã hội - Khu kinh tế TNXP phục vụ chương trình phát triển kinh tế - xã hội và tham gia bảo vệ an ninh quốc phòng Miền tây tỉnh Nghệ An. Hiện nay Lực lượng TNXP - XDKT Nghệ An quản lý gần 40 ngàn ha đất, 1.400 hộ đội viên với 2.547 lao động. Bằng chương trình đầu tư áp dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật, phát triển sản xuất hàng hoá, 10 khu kinh tế TNXP đã và đang trở thành 10 mô hình kinh tế - xã hội tại vùng xung yếu Miền tây Nghệ An; đời sống, thu nhập, công tác giáo dục, y tế, văn hoá, thể thao của đội viên ngày càng ổn định và phát triển; là hình mẫu và làm động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của đồng bào dân tộc vùng cao. Lực lượng TNXP xây dựng kinh tế Nghệ An đã được Nhà nước tặng thưởng 01 Huân chương Lao động hạng Nhất, 02 Huân chương Lao động hạng Hai, 04 Huân chương Lao động hạng Ba, 05 Bằng khen Thủ tướng Chính phủ và nhiều hình thức khen thưởng khác của Bộ ngành Trung ương, cấp uỷ, chính quyền, các ngành địa phương.

Ngoài ra còn một số mô hình tổng đội với nhiều loại hình hoạt động như tham gia các hoạt động công ích xã hội; trung tâm hỗ trợ cai nghiện tập trung; một số mô hình công ty thanh niên xung phong như tại Tây Ninh, Hải Phòng, Bình Dương...

4. Lực lượng Thanh niên xung phong Việt Nam đã được Đảng, Nhà nước trao tặng các phần thưởng và danh hiệu cao quý:

- Huân chương Sao vàng, năm 2010
- Huân chương Độc lập hạng Nhất, năm 1978
- Huân chương Hồ Chí Minh, năm 1997
- Danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân, năm 1997
- 43 tập thể được phong tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng Vũ trang Nhân dân, Anh hùng Lao động.
- 40 cá nhân được phong tặng, truy tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân, Anh hùng Lao động.
- Nhiều tập thể, cá nhân, chiến sĩ TNXP được tặng thưởng Huân chương, Huy chương và các danh hiệu thi đua cao quý khác của Đảng và Nhà nước.
- Trong 70 mười năm qua, đã có trên 65 vạn nam nữ TNXP phục vụ chiến đấu, trực tiếp chiến đấu, lao động sáng tạo với tinh thần dũng cảm, hy sinh, vượt qua mọi khó khăn, gian khổ hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao. Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, chống đế quốc Mỹ và chiến tranh bảo vệ biên giới có gần 39 vạn nam nữ TNXP làm nhiệm vụ trên các chiến trường, trong đó có 6.735 người đã hy sinh (gần 6.460 liệt sĩ), 40.451 người bị thương (trên 36.153 thương binh), trên 14.000 người bị nhiễm chất độc da cam/dioxin. 51.000 TNXP tham gia chiến tranh bảo vệ Tổ quốc và làm nhiệm vụ quốc tế.
- Hàng vạn TNXP được cử đi đào tạo tại các Trường Đại học, Cao đẳng, Trung học chuyên nghiệp và Công nhân kỹ thuật ở trong và ngoài nước, số còn lại nhận nhiệm vụ trong các cơ quan, nhà máy, xí nghiệp, công trường, hoặc trở

về địa phương lần ăn sinh sống xây dựng quê hương. Nhiều cựu TNXP đã thành đạt trên các mặt: Chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, đã giữ vững và phát huy truyền thống phẩm chất TNXP, tiếp tục đóng góp công sức trí tuệ, kinh nghiệm vào công cuộc đổi mới xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

II. MỘT SỐ ĐỊA CHỈ DÒ TNXP

1. Đường Hạnh phúc Hà Giang – Đồng Văn (Tượng đài TNXP trên đỉnh Ma Pi Leng và Nghĩa trang liệt sĩ Yên Minh, TP Hà Giang, Hà Giang)
2. Khu Di tích lịch sử Nà Tu – Bác Hồ thăm Liên phân đội 312 và tặng 4 câu thơ (Cầm Giàng, Bạch Thông, Bắc Cạn)
3. Khu Di tích lịch sử Thanh niên Việt Nam – Nơi thành lập Đội TNXP công tác Trung ương đầu tiên (Đồi Gò Thờ, Yên Lãng, Đại Từ, Thái Nguyên)
4. Khu Di tích lịch sử tưởng niệm 60 liệt sĩ TNXP C915 – N91 (Luu Xá, TP Thái Nguyên, Thái Nguyên)
5. Khu Di tích lịch sử TNXP chống Pháp Ngã ba Cò Nòi, (Cò Nòi, Mai Châu, Sơn La)
6. Đường Lai - Châu Ma Lù Thàng - Nghĩa trang Liệt sĩ TNXP Đội 34 - 40 (Chăn Nưa, Sơn Hồ, Lai Châu)
7. Nhà bia Tưởng niệm liệt sĩ TNXP C895 – N89 (Ga Núi Gôi, Ý Yên, Nam Định)
8. Tượng đài TNXP chiến thắng Hàm Rồng, (Đông Hưng, Đông Sơn Thanh Hóa)
9. Khu Di tích lịch sử Trường Bồn, (Mỹ Sơn, Đồ Lương, Nghệ An)
10. Khu Di tích lịch sử Ngã ba Đồng Lộc - Miếu thờ 23 liệt sĩ TNXP Phú Lộc (Can Lộc, Hà Tĩnh).
11. Đường 20 Quyết thắng - Hang Tám cô – Nghĩa trang Liệt sĩ TNXP Thọ Lộc (Bố Trạch) - Tượng đài TNXP chống Mỹ cứu nước Xuân Sơn - Nghĩa trang Liệt sĩ TNXP Tân Ấp (Tuyên Hóa) - Nghĩa trang Liệt sĩ TNXP Vạn Ninh tỉnh Quảng Bình
12. Khu Di tích lịch sử TNXP Khu V (Nước Oa, Trà My, Quảng Nam)
13. Tượng đài - Bia ghi danh 50 liệt sĩ TNXP Tổng đội 204 (Đak Pơ, Gia Lai)
14. Đền tưởng niệm Liệt sĩ TNXP H50 (Đa Kai, Đức Linh, Bình Thuận)
15. Nhà bia tưởng niệm Liệt sĩ TNXP C1265 (suối Xà Mùn, Kim Long, Châu Đức, Bà Rịa – Vũng Tàu)
16. Khu tưởng niệm Liệt sĩ TNXP Giải phóng Miền Nam (Đồi 82, Tân Biên, Tây Ninh)

17. Khu tưởng niệm Liệt sĩ TNXP TP Hồ Chí Minh (Long Phước, Bến Cầu, Tây Ninh)

18. Đèn thờ - Bìa tưởng niệm 95 Liệt sĩ TNXP Giải phóng Miền Nam (Thanh An, Dầu Tiếng, Bình Dương)

19. Nhà thờ Liệt sĩ anh hùng TNXP Lê Trung Kiên (Lương Quới, Giồng Trôm, Bến Tre)

20. Bìa tưởng niệm Liệt sĩ TNXP Đường 1C (Vĩnh Điều, Giang Thành, Kiên Giang)

Ghi chú: Xem nội dung Địa chỉ đỏ - 20 di tích lịch sử TNXP tại <http://thanhnienxungphong.vn/ditichtnxp>.